

РУСКИ НОВИНИ

ЗА РУСИНОХ У КРАЛЬОВИНИ СХС

Рок VI.

Нови Сад, пяток 25. Януара 1929.

Ч. 3 (211)

Котри кому жичи, того спомага.

Прикри особини нашого народного карактера не витар з нашей души ані тут стари рок, котри тих дньох почнеме забуваць. 1928 рок досі слаби газдовски рок бул у нашим валале. Наши народ вредни, па гоч як будо ченкко, вон своїй препятствиям злгадаць. Так можеме и у тим року записаць, же зме напредовали — але же як, на котри спосіб о тим, ше у нас баре мало, а найвецей раз ніяк неводки брига.

Кед може заключоваць по судох, по зандох, по схабяньох и т. д. теди можеме шмело записаць до спомен-прешлого рока, же наш фамильярны живот на слабших темельох стой, як стал. Причилу пайсць тому ченкко. У баре вельо слuchайох причика є тал и длуство. Оцед педво диха од длуствох, але дзивка му зато у хадвабу и хатласу ходзи до карчин, а 16 рочні син плянтаюць ше врача дому. Мало ест фамелії, дзе ше паслідніци през злади, през суда намирели. „Дам прозвакторози гоч шынцко, лем да вон недобре!“ — то чудно мірних уліцох нашого валала з дня на дзень. Кед ше чловек упатри до нашого фамеліярного живота, тэда добиць впливо, же у веліх хиби тога природна любов гу своим власним, котра с усадзена до кожного здравого шерца. Вельо людзе у нашим валале баржей жесча цудзому, як самі себе. Брат брату завідав, же в исто таки богаты, лебо богатын, як вон.

Цо ше тиче нашого друштвеного живота, ту мож спомніць, же шынцы друштва, кельо лесм сест у нашим валале, хори. Чом? Чи таке воспитане, чи таки карактер? Ченкко повесці. Ест таки степени культурнаго розвитка, дзе людзе

почало похониць, нови ствари їх жадна душа позана и tolkuse на свой способ, так им ше нараз привидзі, же вони шынцко знаю и их душевна вредносць приказує ше им испределіва. Таки людзенайопаснішы у людзкім друштвеннім живоце.

У нашым преішлорочным друштвем животу можеме утвэрдзіць, же таки вон початну культуру людзей мали найвецей вілива и повергеля у нашим народзе. Ёдно нашо друштво борело ше против другого. Тоти исти людзе були члены и ту и там, пуйкали и сдир и друге друштво. Чом?

Друштва пренадаю, а лукавство добиць вине всіхіші поверене и всіхіші власці.

Лукавство ма и едину шестру, зависць, котра велька помоць таким людзям.

Людзе завідва своім, зато им ані не жича. На приклад: у нашим валале маже едину руску банку, дзе члены шынцы лем людзі зов истого валала и дзе им подязани шынцок их капитал.

Даскельо газдове мали геверні неінж, та одлесли до другого валалу, до ёней швабскай каси. Наша каса исто тельце плаці камат, як і гекта, эле гутторя тоги люді, же гекта банка сктурніша, бо гекта швабска банка одвітуе зоз акциями, док тога наша руска банка одвітуе зоз акциями (уделами) и зоз их жему, а вецика там ше забогацуе шынаб, а ту би помогол Русина.

Нашо людзе укладаю до швабскай каси по 10%, и нашо заш одтац жичаю по 16% — Даклем 6 динари од сто останю швабом. Кед бы тоги Руснацы уложили тот пенеж до рускай каси по 10%, нашо руснацы бы ту могли позичиць по 12%; — 4 динара од сте оставили бы Руснацам.

Але може буць, же то и причина тому, же нашо людзе немаю повереня у сваёй власнай банки, але вони веря, жича швабом, па их и спомагако. Вельке рыхтане у нашим валале,

же да поставя едину филиялу тей швабскай каси.

У ёней банки зме уж страцели склеро міліон динари, чом да не поклоніме ище даскельо сто тисячи и швабом?

У нашым отечеству

Стасмносць чиновнікоў. Нова влада выдала даскельо премепки у даседных законах, особено цо ше тиче стасмносці авалічлікоў. Шынцы званічніци ставены на расположение, котры до тераа були стасмні. Так и, пр. судовіе и учительсь буду новово попремесці, а без квалифікаціі отищдзені, бо при нас ест 183,424 званічнікоў.

Справоване гу народу. Министар генерал Жакікович выдал наредзене же шынцы званічніци державных власцох муніца поступовац зэс народом пристойно и улюдно, а зато кажду испристойност гу чиновнікоў у справованію од страни кобянікоў з народу треба оштро накараць и так прыбавяць поштоване су власці.

Легінс збойніці. Поляція у Осеку винашла цалу сдау организацію, у котрой були самі легінсіспод 18 рокі. Вони крадли и пличкали по прыватных домах а найвецей отверали шынція пагоні.

Цена кукурици роцце так, же вона драгаша тэрэа од жита. Цена ей тэрэа приходзі на 260 дин.

През воді остали жителі Београду прездасцельці, бе шынцы цави на водаводах позамарзовали.

Велька жізнь настала у цалей жемі. У Херцеговінк людзе не паметаю такій жізни. Даскельо особи замарзли ше на драке. У Босні укаювал термометр на 25 гради снод нули.

Безроботносць у нас. Прешлого мешаца остало без роботи 4485 особи, котры ше прывели, а вельо ест и таких, котри ис можу пайсці зіяку роботу а не прывяляю ше власцом.

Криви дводинарки. У Заечару (Сербія) влавені еден ремесельник, котри правел криви дводинарки. Ласко их разпознаць, бо су баре били, але ишак ше не разнікую од правих.

Паломништво до Риму. У тим року, котри прегламісні за ювілейни пойдзе вельке паломништво зос цалей нашей державы до Риму на 12 мая. Докладнейше ишце явіме.

Немецкія организаціі по цалей державы разлущени, гоч Немцы гутогрели и писали, же ўх организаціі останю, бо су за гарантаваніи мировым уговором. Так ишце разлущени шынцы ишакі полит. организаций.

Вымсцел ше слуга. У Тимерину отиуцел газда Фехер свайго слугу Адама Балога а вон, же би ше вымсцел подпался му хамбар, у котрим було 80 метрах жита. Кед го влавели сиравел ше глухим, але му то ніч ис помагало.

Нова гвоздарня ма ше подавиглуц у Београду а будзе медні першими на швасце. Коштац будзе веций як 27 міліони дин. На здания потребно ишце 5 міл. дин. До августа мешаца будушикі інструменты, котри правени ў Немецкай привезены до Београду и

ту їх посклада окремий енджеїлер.

Вистава скорох отримана тих днів у Любляни. Словенці та укізали, же су першокласні майстрове у організації. Вони пошигли того, що ще скорки пашей давини предавали і до інших державох.

Катол. владики були у авдіенції при його Вел. Кральові а ведно отримали і засидання з поєви-

ним министрами пре устроєні величі церковних обставин, котри до тераз неуважали.

Шмерц у хламеню. У Београду пошла єдна мац на ляць Купець потребни ствари за полуденок. Захабела саме 5 рочне давнече, котре дрвало дзешкаль папери і кладло до пеца. Папер ще запалел а огень влавел і єй пімати. Док мац з гнізду пришла, дзеню цалком згорело.

До роботи!

Славме Господа Бога, що амщешільо і радосько претворджені велике північне Рождество Христово а Нови Рік. Тераз у тим року да нам Всенична удаслі дакус лепшу судбу, імену доля, і же ще нам отворя дверіка, през котрі нам засвіти зоря непинні будучності.

А поздаща ще єй зем теди можеме, кад будземе іншаки живут проваданців всієї трудозубості. Во трудолюбие зій, любовині брату, єст велике вічне чловекови. Ти дужен будеш лівим, кад ти такою роботу окончущ, і то шицко єдно яка то робота була, чи притвої жени матері іншай, чи у верштету, чи при гайшках, зоз котрой ще ти учих, аж би і ти дарах могол я другах поучоваць. Неспомінай, же інші гда твої єще дуго вична, то онадуй харкі час бо вся сієка. Будз скуни, а баре скуни, але яс зов твоим часом; ях забузай, же време маєток, іреєт велька слава!

І вос смеркеніом чудуй ще на тих бевумінх і моральніх калікпіх, котри свої млади вик претупча у ленівству, у розпусту, вони леніви зов целим і душу. За тих ют Бога, пот доброліття, ют святих чуствох, іст висшого полету ума; і шерца,

то сама матері — єзд, пій, кашель, але, і нізан ще не старий! Вони не думают о братох своих, о народу своем, за кіх наїшицко іренца, кад би як вони сами за себе могли уживати тога швега,

Такі людзі немають іншакій вреднесци, як то таїк інші презнедаці, кажды дзен подаскело годзінки у карчми при вінчанні, прещеданні і по цады погоды на картох, па і престасаці іншадзел а п віншето, котри пам пішицу небесці. Творець своим пренірає имі слінком до роботи.

Створитель наш інтуїційний у творческіх, і ми такі дружини буц, а труд нам нехім буц на терху, але настаждінім. Роб и неоглідай піс, же келю щи уш паробел, бо гоч біж щи кель вельце каробел, то лем баре малко ту первінаню зоз тим, поши робін дружин. А то є страшны рай; котри тобі нашо руске 'цело, же у нас су такі стидни притячки, звичай же су у нас ще такі людзі, котри іншіце своєю інхадаю у тим, же би як найменші лебі баш зозоціким піт інеробети. Вонкі неробя жеч, ні зрухами ані духом. Жилю як би ані нежіни, по их іншерци нозохабию їхніх пілд на шове, же то і вони дарас жили на

віл. На таких то людзях аж мерако к патрію, і то ледво вадзужа на то да ще вони відаю людзям.

Вік млади легко і дзвічата, надежда на них і хвітце наїю! На вас пятери старше поколенія дзетльох, роботікіх як на материнім так і на духовім полю, як на тогі здрави фіякоги і младыків онісового дрэвка, котрі рошию од корепа уж до скоза прахняе матері. Рошийце, цепице ще здрави і моці целож і духож. Но смуток огор-

чус: шерло, кад ще попатря на теракію зладеж, котра у саміх найкраснім, якім квіту прев'я, а прев'я пре причину ленівства болівістю єст величім врагом у живіше Чловековім, і лем трух і то ѹщири труд крипі адраків чловекові.

Гей, браца трудаже ще
Вінк лем щиро,
І жыць будземе у Міре
Весело шашлью!

M. Каніец — П. О.

Соціялни ВОПРОС. (Дальше).

Дом (обісце).

Добре обісце (зом) і добра побітель — то мир чловеков, гвардія народ. Але, інші веци: обісце то прымни аххлон (аххорон) за одпочивою, то место сердечного сходзовання і негредок любові единій фамілії.

Робота уморює мускулы, а лице падзеі нерви і мозок, а їх моз обновлюю добри одпочивою і добри сон. Чловекови, котри ще при роботі нелъ руша, треба да мускулы якешак време одпочиваю; а гейтот, що ще при роботі мало руша, бо па пр. робін лем пос єйну руку, тут знова щреба, да руші цале тіло, да му мускулы ще заостаню, з котрима не робел. Преженка роботи потребна, да чловекам мозок не заостаю, не отули. Умрених мускузах і мозок обновлюю лем добри спін од дзялкох седем до пісем годзінок калдай ноці. Чарна кафа, тая, курене і друге тому подобне інради чловекови сог, а іншак му не даваю одночікісу.

Кад чловек не ѿчиши мірю і достаточно, нерви му постлані слизи і бара осетінів, а мозок будзе менші способна за меркване і думана. Хто ще ровно уморює, става фрініці старі і наспособни.

Натура дала за одночіків чловекови інші послуги водня, а єзму после чепцікік, роботах

на яр, вліце і жогент. Задледзець норяючи натуру, аль інші стани ще можут так: при їх ще порозливік живіа од лета, а часто літко од дня. Машна може ровно робіц, без одніховани, престо і муки роботіні стаці при машні на лем водіе, але і паду ноці. А попри машини треба і робіц "як машині", т. є. фезперестані, і то безперестаню єдно то саме: то саме іншак як и вінера, як вліце так і віжам, як тогі руку так і віжой. Престо ще роботи: інци у фабрыкіх і борн так оштрафа за імлочікі: за роботу водня, за одночіків на падаєт, за роботу од осем годзінок.

Заклон за одніховік і место чловековаго миру — то обісце. Престо і обісце муши буц цікі, досіц велике, сухе, треба мац досіц воздуху, чисте і здраве. Жваром би досці було, да маю згодну даму за інспіране і біаючу пещеру, да ще сховато од діскідку, якими і т. д. Чловеково обісце муши буц подобніше цепіному гілічіку, дає пребува фіамеша. Чловеково обісце муши буц дом. По дневіній роботі треба, да ще у дніманіті кутику позбераго оцец і мац і ціцікі дзеці. До світого дому наїй Чловек іншолю Іого родзину, своїх пріятельож; і шицікіх, котрих любі. Права дом муши буц інтрек фаміліярней любовік і место сердечнаго сходзования.

Янко шена кольцом і шпівал. Обачела го кума зосвойого двора та ще му так прейг плота питала:

— Дає же щи Яни научел таки красни новти.

— У газди одповед Яни, спущел видли зос шеном і паставел далей шпівал.

— У хторого газди? — Іс дало міра ісуми.

Яни далей шпівал, а з пальцом указал тамаль дає ще находзі Бачка. Але то так укааал, же сущеда не знала право, чи вони указує на небо чи на комін, чи дума гевтих за хижку.

Думала себе сущеда: На небе озда не, на комін не; за хижку не бо там бива лемі Ферко, а тог го бізозвло не учел... дзе же би веци могол учці... Ага! Оада у Бачкей.

— У Керестуре? Га?

Яни лем махнул з главу же гей, і далей шпівал о комінірох, ковальох і цо не позберал...

А и не чудо, же Янко іншів, ша вибралиму дзенікі яку вони любел. Лем їх маю оглашиц і вона будзе його.

Але і летинь бул наш Янко, не гоч яки. На велика ішвета і исдзелі, кад ще прибрал — гварим вам — однікала ще за нім кожда дамка... і Марча і Ганча і Юлка і Іринка и... по шицікі, кад вам гварим.

Да вам го опишем од калапа до ципелох, да відзице цо то — Янко.

Од калапа почінам! Гваря людзі, кад ще хижка почінна правиці од темелю а не од стрехи, але гевти хтори були у Амерыкі гваря же мож хижку почац правиц і од штредку. Так кад мож почнем и я Яніка олицівовац од калапа а не од ципелох, гоч вон не у Амерыкі, а інші менші — американська хижка. Бул вон прави Срімчань зос Срімского валалу.

ФЕЛЬТОН

М. КОВАЧ:

Од жалю пошол ще обесниці...

— Цо єст вовс у вашим шоре? — питала ше кума з одного краю валаама, кума з другого краю.

— Па піч таке! Янко Т-ся сце ще роадроц од радосці, бо цо думаче — жені ще!

— Наисце?

— Правда иста! Бере Марчу Г-ову... Ша у валааме є, як да не знаце?

— Не знам. (Я би шестац, же кума циганела, бо за таке дацо хто будзе знац, кад не баби).

— Но даекуйце Богу небесному, же не знаце, і же сце не сущеда Янкови. Ілінія Божа по цади даен. И коньком кад дава, и кад пої и віше... Питала сом што гдє таке шпіване чул, а вол

твари: у Керестуре: Була и я у Керестуре, але нігда таке шпіване сом не чула, а же наисце тоти писні в Керестуре, веци жалік и Керестуріох и Янка.

— Так краине шпіва?

— Так найлепше би було да себе даме сіравиц платки за уха, таке дацо, як цо маю коні на очох.

— Но наисце ма глас!

— Гварим вам...

Так би авичайно претрессали куми каждого, на кого би ще завжали. Так претрессли и нашого Янка. Но не правда, же так и пред Янком гантели Керестурски шпіванки и Його самого.

Тота иста кума, цо го так гантела, приводила хтори дзенікі даєн але зошицким іншак як вона то куми розложела. Ето ту вам па послухайце:

Едно пополадню ишнал

Широм света

Турска. У Турске Кемал-Паша гогуб закон, по которм у Турске запропада метер и килограм зи денимали мери.

Белька жима у Америке настала и до теза ест даскельо особах у картих. Жима иже непокупцела.

Шніг у цалей Европы западал у вельких розмирох. Прето же железнци спозньюше бара велью. У Бейчу к. пр. западал телі шніг, же 26.000 людзюх мушело ше поеднац, які очеса уліци.

Образ Рафаэла. Слажни маляр Рафаэл вималявал еден образ Богородиці, котры ше назначайно вола „Мадонна“. Тих днёх америчкіи державны секретар Мелот купел тот образ за 52 миллионы дінари.

Умар княз Ник. Николаевич. Верховны коандант рускай войскіи світовай войны княз Николай Николаевич умар на саму Вілю ў Французкай. Ян предвидзеял препасц Руслі и часто оломніал цара, да одстралі Распутина, але то цар не слухаў. Вон бул яще една надія шицкім російским емігрантом, котры видзели у нім будущаго руского царя. Шмерд ужытала іх надій.

Ладі засипана зосожему. На Чарнім морю недавно досадае ше чудни

случай: една ладі ішла попри ёдним брегу, и у тым часу една часці брега ше одвалела, спадла на ладі и засипала ю. Шицкі людзе, котры ше находзяліся у ладі, воцанели ше.

Грамофон вишлебодзітель. У хижі сдняго дахтора у Парижу осталася на Крачуні сама Його жена зос малима дзецимі, бо муж бул новолані гу хорому а служніцы пошли до церкви. Паві абачела, же ктошальше круци по заграді. Було вецеі особы. Дорас апала, же то забойціца. Вона ше здогадала и накруцела грамофон, котры почал грац а вона танцовала. Збойціца пансце подумали, же там вельке дружтво муши буц і сцекли. Гак снашела гата шмсла жена себе живот.

Знова експлозія. У Немецкім варонку Берліну у фабрикі гомбічкох од Юсци (целілайд) догодзела ше странна експлозія. Умар 1. роботнік а 18 ёт ранстых.

Вельке нещесце на жедзеніці догодзело ше при Турн-Северину у Румунії. Шицкі воз вискочел зос шинох, бо ётс осовина на поштовім вагону зламала. Вецеі як 20 особы прытим настрадало. Дорас послали другу локомотиву зос вагонакі на вокац, але и вола налецела на тоти вагони пре вельку молгу, бо

ше не видзели сигналы и так заш ноги нало поновно 40 особи.

Краль Афганістану мушел ше одрекнуц свойого краляства, бо сцел до свой державы запровадзіц европейскія яничары и модернізацію. Його заостаты народ ше працы Йому побунел и вон задзековал. Кралевство превяжал Його брат Иштумах.

Найгвидшы автомо-біль дал правнік французкіи майор Сеграв. Вон дума, ис зос своим автом посцігне шматкові рекорды. Мотор моцны 1000 конськіх силох а швидкосьц будзе мац 450 кілометра на годзину. Коштац будзе 6,065.000 дінары.

Булгарска пезна, па котру би страну. У влады

ест министр, котры бы сцёлі, да ше Булгарска баржей наслоні на Француску, а другі би сцёлі, да ше краль Борис воже зас таліянскую прынцезу.

Трешене жемін у амэриканскай державе Венесуэла тирвало готово 10 мінуты. У самім варону Кумана настрадало 200 особи. Чюда виношус попад 12 міліони долари.

Спіу: самостойносць. На велькім острове Нова Гвінея при Австралиі жыво ище даціи людас, людожедзи Пануаси. Новини являю же ше вони побунелі против Англійцом и жадаю свою самостойносць. Варош Гранвіл цалком спалены.

Зос наших валадох

Петровцы.

Пар дніп пред Рождеством Христінам мали ми Петровіцае велькі духовны ужиток. Таго дня а пред службую Божку окресцены у нашей церкви штирме синове назоренскіх родічох, (бугер) од хторых ёдному 16 рокі, другому 12, а наймладшому 5 рокі. Синове то пазарена Людмила Папука, Радосло и на духовны ужиток нам було, кед новопокрещені дзеци церкви Христовай зос своіма изколскімі пайташамі приступелі подчас служби Божкей и ту свято-му прычастию, а прычастниках того дня було велью,

па я швяткове того события були шицкі покайніки и прычастники таго дня. Даі, Господи, да тоги новы члены Церкви Христовай віше добри справди и останю!

Педавно знашло нашого чеснога майстра ковалья Михаіла Барнучешкі нещесце. Умарла му у Бачинцох млада жена Серафіна и охабела му тройбо дробни дзеци. Длugo хоровала християнска душа, але хороту свою и церпеліво вношела и прыдана на волю Божку оддала дух свой. Вічни ей у Господу спочивок, а мужа ідовца и тройбо дзеци широтка Бог пай поцеші!

бо віше бул красні а то за то, як віше шпивал.

Надраги и реклу ношел, як и други богаче, белави. Лем му надраги були цесни та іші крашніе відзялі — криві ноги.

Бабі гуторели, же то за то, бо го мац не повівала док бул мали.

Вонгварел, як су мукрии од — шедланя. Хто біх знал?! Кому вериц?

Ішце ципели остали, да іх опишеме. Думали би сце: ципели як ципели. Але не так.

Кед ше Янко до своіх ципелох обул и прешол у віх през валац, кожді знад, же то Янко Т-ов ідзе, гоч го ай не видзели.

Тоти ципели и дома кед стали та не як други... Братово, шестрово, мацеринно, оцово стали ведно з дідоміма чижмакі за дзверми, а Його у пашеру закруцени у предней хижі у ормане.

(Далей бузе)

— Я пошлем сина сколо, та му ю дай.

— Добре?

Шицкі у валаде знали же тата нема свой ступка, же гента тлукла папригу, же мали син пойдас сколо, а ис коло Пулькаша, бо вон направел драшку прейг драги, од вигрискох — — —

Ого! На до ми зішли: на ступку — з Янковым калапом. Не мали бы зме право, кед би зме думали, же Його калап як и ступка. Не! Мало б менши.

Окрем того ступка од древа, а Його калап од — не знам ані сам чого. Знам лем, же е не од древа. — А ѿ найглавнейшай: ступка нема криси, а Янков калап и то ма.

Знаце терав, агсіце, які калап ма, але да лем видзіце як то стой.

Ступку кед положыце на жем — стояць. На главу кед ю положыце, иншак ані не сце стац лем ровно. Але Янков калап (озда зато

же в калал, а не ступка) стоі на криво. — Чудо же му нігда з главі не спаднул.

Читал сом дзешка, же ест у Таліянскай една церква, хторей турня зошицким на бок стоі, а ис звалела ше до тераз, а то зато же... да нас цлого не мучим з доказованьем повем вам у кратко... же ю майстрове так направели.

Може то иста ствар и з Янковым калапом. У руки сом го правда не мал, бо захрань Боже, да ше дахто дотхнє Його калапа, але так думам, же лес майстрове мушели так направиц.

Под калапом були длуги власи а под власми и скору и косцу — мозок. (Не можем твердзіц, же пансце, бо сом не видзели.)

Ліцо?! Гм! Як и други ліца. Мал пос (сдел), двое очи (не два пары), уста и так далей... Не одавало ані ботгна яку мудрасці; лем кед шнівал тэди бул красні. Зато го Марча и любела,

